

**Západočeská univerzita v Plzni**  
**Fakulta pedagogická**

**Bakalářská práce**  
**FIMFÁRUM – SOUBOR ILUSTRACÍ**  
**Praktická práce**

**Markéta Šestáková**  
**Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání**

**Vedoucí práce:**  
**Mgr. Jan Souček**

**Plzeň 2012**

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni,.....2012

.....



Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Janu Součkovi za jeho odborné vedení a cenné rady, které mi poskytl jak v praktické tak v teoretické části mé bakalářské práce. Děkuji také za čas, který si pro mne vyhradil a za téma bakalářské práce, na kterém mi velmi záleželo.

V Plzni,.....2012

.....

## Obsah

<b>1 ÚVOD .....</b>	<b>1</b>
<b>2 FIMFÁRUM .....</b>	<b>3</b>
2.1 Jan Werich (1905 - 1980) .....	4
2.2 Jiří Trnka (1912 - 1969) .....	6
2.3 Vlasta Pospíšilová a Aurel Klimt .....	8
<b>3 INSPIRACE .....</b>	<b>11</b>
3.1 České moderní umění.....	11
3.1.1 Alfred Kubin (1877 - 1959).....	12
3.1.2 Vojtěch Preissig (1873 - 1944).....	13
3.1.3 František Tichý (1896 - 1961) .....	15
3.1.4 Oldřich Kulháněk (1940).....	17
<b>4 POPIS A VÝVOJ MÉ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE .....</b>	<b>19</b>
4.1 Zvolené téma .....	19
4.2 Technika zpracování.....	19
4.2.1 Obal knihy .....	20
4.2.2 Předšádka knihy .....	21
4.2.3 Titulní strana.....	21
4.2.4 Autorské ilustrace .....	21
4.3 Zvolené barvy .....	23
4.3.1 Červená barva .....	23
4.4 Písmo .....	24
4.4.1 Book antiqua.....	24
4.4.2 OCR A Extended .....	24

<b>5 ZÁVĚR.....</b>	<b>26</b>
<b>6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....</b>	<b>28</b>
<b>7 RESUMÉ.....</b>	<b>31</b>
<b>8 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY .....</b>	<b>32</b>

## **Anotace**

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí - praktické a teoretické. Jejím předmětem je realizace cyklu autorských ilustrací knihy Fimfárum Jana Wericha. V první z nich – praktické, jsem se zabývala zpracováním grafického návrhu obalu, výtvarného řešení předsádky a titulní strany knihy. Dále pak realizací cyklu devatenácti ilustrací a následně zpracování čtyř listů sazby s použitou ukázkou ilustrace. V teoretické části jsem popsala průběh své práce, inspirační zdroje a zabývala se i obecnou charakteristikou autorů, kteří již téma výtvarně zpracovávali.

## **Annotation**

The bachelors thesis is composed by two parts – the practical one and the theoretical one. The main theme of this thesis is realization of the cycles of illustrations for the book Fimfárum (written by J. W.). In the first practical part I have worked at grafic design of diptych, art solution of the pastedown the book and a Title page. Then I have realized the series of 19 illustrations and 4 of it I have incorporated into the text. In theoretical part of my bachelors thesis I have described my workflow, the source of inspiration and I have dealt with the characteristic of that authors who have worked in this art theme before.

## 1 ÚVOD

*„Zahrada umění je obklopena průhlednou zdi z ledu. Uvnitř jsou ti, co vešli, venku ti, co chtějí vejít.*

*A když přijde večer a noc, ti všichni, kdo ve dne tvrdě na zdi bušili, i ti, kteří jen špendlíčkem hrabali, i mladík, který první den s nadějí se domáhá vstupu, i stařec, který jen z vytrvalosti třesoucí se rukou drobně klepá, všichni tiše sklánějí hlavy ke spánku a nežli usnou, naposled hledí jasným ledem do zahrady, která nespí, a vidí ty, kteří pevnou rukou sklízejí úrodu, a poznávají je – jak snadno je všichni poznáváme, jak dobře je známe.*

*Potom tiše usínají a čekají dál, snad ráno – snad za rok.“<sup>1</sup>*

Jiří Trnka

V rámci své bakalářské práce na téma Fimfárum – soubor ilustrací, se snažím o nové a svým způsobem jiné pojetí této knihy, zároveň však navazuji na ilustrace již vzniklé a snažím se uchovat jejich ráz. Původní ilustrace, vytvořené jedním z nejlepších českých ilustrátorů Jiřím Trnkou, jsou samozřejmě nepřekonatelné a finální pojetí Fimfára je obrazem dlouholeté a kvalitní spolupráce mezi Janem Werichem a Trnkou samotným. Já sama chápu Fimfárum jako knihu, která je mnohoznačná, a to právě v pojetí. Ilustrace mohou být, jako v Trnkově podání, pro děti milé a líbivé a zároveň naprosto graficky skvostné. Ovšem vynikající vypravěčské schopnosti Jana Wericha činí tuto knihu zajímavou i z pohledu dospělého člověka. Je možné zde najít hned několik podobností. Tuto knihu jsem si vybrala nejen pro její zažité ilustrace, ale především pro můj obdiv k Jiřímu Trnkovi.

Přestože mi je mnohem bližší kresba než práce v grafických editorech, zahrnula jsem do své práce obě zmíněné techniky. Formu ilustrací jsem zvolila hravou a její princip představila na maketě obalu knihy.

Do své práce jsem určitým způsobem zakomponovala osobnost Jana Wericha a to nejen prostřednictvím textu. Tento prvek však nemusí být apriorně viditelný a záleží

---

<sup>1</sup> CHVOJKOVÁ, H. *Jiří Trnka*, s. 7.



pouze na tom, jak si jej čtenář vysvětlí. Za jeden z nejdůležitějších výtvarných počinů své práce považuji techniku ilustrace. Přestože se jedná o jednoduchý materiál, zahrnující ve většině případů černý fix a bílý papír (v případě jedné ilustrace jsem využila techniky koláže, která je ovšem po převedení do grafického programu opět v podobě 2D), snažím se o zachování grafického stylu kresby bez komplikovanějších detailních prvků, připraveného k proveditelnému linorytu a následnému tisku.

## 2 FIMFÁRUM

Kniha *Fimfárum* se od prvního vydání mnohokrát obměnila. Zejména co se týče počtu pohádek. V roce 1968 bylo vydáno čítajíc devatenáct pohádek. Předtím i poté zahrnovalo pohádek méně. Až po necelých třiceti letech vyšlo roku 1997 nové kompletní vydání devatenácti pohádek z dílny nakladatelství Albatros.<sup>2</sup> Toto vydání mi bylo po celou dobu tvorby mé bakalářské práce předlohou a posloupnost pohádek i číslování jednotlivých stran jsem se rozhodla zachovat. Změny výtvarného zpracování můžeme pozorovat pouze v rámci celovečerních filmů - *Fimfárum* Jana Wericha (2002), *Fimfárum 2* (2006) a posledním natočeným - *Fimfárum* – do třetice všeho dobrého (2011), které bylo zpracováno za pomoci 3D techniky, avšak sklidilo nejmenší úspěch ze všech filmových zpracování. V den premiéry filmu vyšla i knižní podoba třetího dílu *Fimfára* a je určitým propojením tradice s nejnovější technologií. Kompletní balení knihy obsahuje i 3D brýle, díky kterým je čtenář lépe vtáhnut do děje. Kniha je doplněna fotografiemi z filmu a drobnými ilustracemi z rukou Denisy Grimmové Abrahámové, Petra Poše a Patricie Ortiz Martinez.<sup>3</sup> Tento druh zpracování odkazuje na nevyčerpatelnou inspirační hodnotu celé knihy.

Ráda bych tedy ve druhé kapitole své bakalářské práce uvedla hlavní představitele, kteří se zabývali tvorbou *Fimfára*, ať už se jedná o spisovatele Jana Wericha, ilustrátora Jiřího Trnku nebo pětici režisérů a animátorů Aurela Klimta, Jana Baleje, Vlastu Pospíšilovou, Břetislava Pojara a Kristýnu Dufkovou. Z výše zmíněných umělců, jsem si vybrala dva pro mne nejdůležitější - Aurela Klimta a Vlastu Pospíšilovou, jež oba pojí více než jedno filmové zpracování, a to ta úspěšnější. Vlastu Pospíšilovou pak ještě pro blízký vztah k osobě Jiřího Trnky. Tvorbu Břetislava Pojara jsem se rozhodla blíže nespecifikovat, přestože se jedná a jednu z největších osobností českého animovaného filmu a Trnkova blízkého přítele, spolupracovníka i pokračovatele. Život a díla tohoto umělce a tvůrce nám všem známého večerníčku *Dášenska* jsou natolik pestré a inspirativní, že bych jej nemohla oddělit od základní charakteristiky.

---

<sup>2</sup> WERICH, J. *Fimfárum*, s. 193.

<sup>3</sup> VANDASOVÁ, A. *Fimfárum*. [online] Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/fimfarum/press.html>>. Citováno dne [2012-03-20].

## 2.1 Jan Werich (1905 - 1980)

*„Jsou jména, která nám vybaví představu skutečné osoby, ke které patří. Dále jsou jména, která pro nás znamenají určitý názor nebo postoj ke své době, kterým ji přímo vystihují. A konečně jsou jména, která znamenají zvuk. Jan Werich je jméno, které nám vybaví osobu, lépe osobnost, i názor a postoj, je to pojem své doby. Můžeme ho mít rádi nebo ne, můžeme s ním souhlasit nebo ne, ale nemůžeme ho přehlédnout. To jméno není jen zvuk.“<sup>4</sup>*

*„Jan Werich je herec snášenlivosti, s tou dojemnou lidskou vírou, že nic není tak zlé, aby nebylo zas dobře. Když se zlobí, odzbrojuje až k úsměvu svou neschopností ublížit.“<sup>5</sup>*

*„Z mé zkušenosti: pracuje tolikrát, kolikrát je třeba, bez únavy a ničemu se nevyhne, dokud ho věc neuspokojuje. Může se tomu také říkat skromnost před tváří umění. Pak by tu byla ještě umělecká poctivost, ta je ale většinou obsažena v předešlých pravidlech, a její výsledky mohou posoudit spíše konzumenti jeho práce, diváci a čtenáři.“<sup>6</sup>*

ze Vzpomínkového sborníku k šedesátinám Jana Wericha

Jméno Jan Werich má asi většina z nás spjata s osobností neskutečných kvalit. Především s rolemi filmového a divadelního herce, scénáristy, kritika a v neposlední řadě také spisovatele. Co se týče jeho vzdělání, vystudoval Gymnázium v Praze, kde se seznámil se svým divadelním kolegou Jiřím Voskovcem. Poté byl přijat na Karlovu univerzitu, kde se věnoval studiu práv stejně jako Jiří Voskovec. Kolem roku 1927 se Werich s Voskovcem stali skvěle se doplňující dvojicí. Nastartovali společnou divadelní dráhu v Osvobozeném divadle, které vzniklo jako divadelní sekce časopisu Devětsil. V tomto divadle uvedli jako první hru Smoking revue a přilákali do divadla spousty diváků z řad mladé inteligence. Koncem dvacátých let mezi sebe přizvali Jaroslava Ježka (1906-1942), hudebního skladatele a dirigenta džezového orchestru.<sup>7</sup>

<sup>4</sup> CHVOJKOVÁ, H. *Jiří Trnka*, s. 115.

<sup>5</sup> CHVOJKOVÁ, H. *Jiří Trnka*, s. 115.

<sup>6</sup> CHVOJKOVÁ, H. *Jiří Trnka*, s. 118.

<sup>7</sup> CESNAKOVÁ – MICHALCOVÁ, H. *Slavné osobnosti divadla*, s. 206 – 207.

Po uzavření divadla v roce 1938 byli Werich a Voskovec nuceni opustit Československo, a tak emigrovali do USA, kam za nimi přišel i Ježek, který však krátce na to zemřel. Zde pokračovali ve své divadelní činnosti převážně mezi tamním zastoupením české kulturní komunity. Za zmínku stojí také jejich účinkování v americkém rozhlasu pro ČSR, vysílané do Evropy v českém jazyce, které se vyznačovalo velmi protinacistickými názory.

Po druhé světové válce roku 1945 se Jan Werich vrátil zpět do Československa. Když rok po něm přijel i Voskovec, založili společně Divadlo V + W, avšak kvůli nám známé netolerantní politické situaci už nebylo možno pokračovat v jim tak blízké politické satíře (varování před fašismem, kritika hospodářské krize), kterou si oblíbili v 30. letech 20. století.<sup>8</sup> Voskovec pak v roce 1948 přijal nabídku zaměstnání na sekretariátu UNESCO v Paříži. Avšak jejich spolupráce tím nekončí. V rámci vydání série tří knih s názvy *Korespondence I, II, III*, jsme svědky pokračování jejich komunikace prostřednictvím dopisů.

Mezi lety 1956 – 1961 se stal Werich ředitelem Divadla ABC, kde se objevuje po boku Miroslava Horníčka, který přejímá Voskovcovu roli při sehrávání již známých her Osvobozeného divadla v obnovené podobě.<sup>9</sup> Přestože mu byl v roce 1962 udělen titul národního umělce, stal se po roce 1968 komunistickým režimem opomíjen a většina z jeho děl byla cenzurována, jelikož jej režim postavil mimo dění české divadelní, filmové i knižní kultury.<sup>10</sup>

Na závěr bych ráda dodala, že citace, které jsem pod jméno Jana Wericha vložila, byly řečeny Jiřím Trnkou. Odkazují na vztah mezi dvěma umělci, kteří své kvality navzájem respektovali. Proto si troufám říci, že Trnkovo pojetí ilustrací Fimfára naprosto vystihuje myšlenky, které Jan Werich v knize zachytil a které chtěl vyzdvihnout pomocí ilustrace. Tedy jak tradice lidového vyprávění, tak prvky

<sup>8</sup> SOCHROVÁ, M. *Český jazyk a literatura*, s. 70.

<sup>9</sup> CESNAKOVÁ – MICHALCOVÁ, H. *Slavné osobnosti divadla*, s. 208.

<sup>10</sup> JUST, V., SCHONBERG, M., SUCHÝ, J., SUCHÝ, O., TAUSSIG, P. *Jiří Voskovec a Jan Werich v divadle, ve filmu, v soukromí*, s. 65-68.

intelektuálního humoru, nadsázky a parodie.<sup>11</sup> Trnkovy ilustrace vznikly jako díky Werichovi, jenž propůjčil svůj hlas loutkám v několika Trnkových filmech.

## 2.2 Jiří Trnka (1912 - 1969)

### *Československé architektuře*

*„Československé architektuře nepřeji nic, protože neexistuje. Je to název příliš anonymní. Existují jen architekti. A architektům bych přál, aby nedělali československou architekturu, nýbrž dobré budovy podle svého nejlepšího svědomí a vědomí a uvědomili si, že oni jsou odborníci a že jim nikdo nemůže radit – ani ekonom, ani úředník, ani odborář. Odpovědnost za svoji práci ponесou vždy oni (hlavně v budoucnosti) a nikdy nějaká československá architektura.“<sup>12</sup>*

Jiří Trnka

Tento kratičký sloupek věnovaný československé architektuře, na který jsem narazila v knize napsané Helenou Chvojkovou, zcela vystihuje životní moudro charakteristické pro Jiřího Trnku.

Osobnost člověka, který se rozhodl vše dělat naplno, byl pověstný svou pečlivostí a neuvěřitelným nadáním. Umělce, který si po celý život dělal svou práci po svém a nenechal se omezovat dobou ani lidmi, kteří se snažili mu jakkoli záměrně škodit. Umělce, který neustále překonával hranice za pomoci své pile, fenomenálního nadání a neskutečné trpělivosti.

Trnkova univerzálnost spočívá v umění zaujmout malé děti nejlyričtějšími ilustracemi, dospělé nadčasovým pojetím a pečlivou prací, milovníky loutkového a animovaného filmu (Zvířátka a Petrovští, Dobrý voják Švejk, Pérák a SS, Staré

<sup>11</sup> MENCLOVÁ, V., VANĚK, V. *Slovník českých spisovatelů*, s. 748.

<sup>12</sup> CHVOJKOVÁ, H. *Jiří Trnka*, s. 123.

pověsti české) citem pro pohyb, hudbu i světlo, vyjádřením politického názoru pomocí filmu Ruka nebo pouhé kritiky typografického rock and rollu jeho doby.<sup>13</sup>

Jiří Trnka se narodil 24. února roku 1914 v Plzni-Petrohradě jako syn klempíře Rudolfa a švadleny Růženy Trnkových. Už od mala byl podporován jeho talent především ve vyřezávání a oblékání loutek. Když se v mládí seznámil s Josefem Skupou, bylo jasné, jakým směrem se jeho dílo bude ubírat. Sám tvrdil, že kdyby nespolečně pracoval s Josefem Skupou, možná by byl malířem namísto loutkáře. Právě u něj se v Plzni učil loutkářskému výtvarnictví a následně studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze v ateliéru Jaroslava Bendy. Mezi jeho první pracovní zakázky patřily práce pro Josefa Skupu, avšak kvůli existenčním potížím byl nucen přijímat různorodé zakázky. Mezi kresbami a drobnými ilustracemi pro časopisy a noviny to byly také návrhy společně se stříhy pro rokycanskou továrnu hraček, vymýšlení látkových vzorů nebo filmové reklamy. Přestože taková práce nepřinášela ani pocit uspokojení ani radosti, Trnka svou práci miloval. „Žádná práce pro něj nebyla nedůstojná, nebylo malých zakázek, všechno odvedl svědomitě. Uvědomoval si, jak by mohl už nyní využít drahocenného času pro závažnější tvorbu, nikdy však nenaříkal, to bylo cizí jeho povaze. Jeho sebezapření však mělo výsledek: naučilo ho hospodařit s časem. S vynaložením všech sil si vykupoval chvíle, které ho tehdy nejvíce těšily: věnoval je pro loutky určené rodině a přátelům.“<sup>14</sup>

Za války se Jiří Trnka stal jedním z prvních představitelů nové vlny knižní ilustrace pro děti. Roku 1945 se stává uměleckým ředitelem Studia kresleného a trikového filmu – Bratři v triku na popud ředitele animovaného filmu Jílovce, Eduarda Hofmana a kameramana Vladimíra Novotného. První film, který v rámci tohoto projektu vznikl – Zvířátka a Petrovští, sklídl obrovský úspěch na festivale v Cannes roku 1946 a získal cenu za nejlepší trikový film. Více než animovaný film ho lákal ten loutkový, a tak v roce 1946 založil Studio loutkového filmu. S ním už je pak spojena spousta úspěchů. Za své loutkové a animované filmy obdržel více než padesát národních a mezinárodních ocenění (Cannes, Benátky, Paříž, Londýn, Karlovy Vary, atd.).<sup>15</sup> Mezi nejobdivovanější loutkové filmy patřil ve Francii Bajaja, v Benátkách to byl Špalíček,

<sup>13</sup> CHVOJKOVÁ, H. *Jiří Trnka*, s. 124.

<sup>14</sup> CHVOJKOVÁ, H. *Jiří Trnka*, s. 11 – 12.

jenž vystihoval národní představy o životě, práci a štěstí. Na Broadwayi hráli Císařova slavníka celých šest týdnů. Loutky, které byly v Trnkově provedení plné emocí, okouzly ve filmu *Staré pověsti české* nejen náš národ, ale také Londýn, Benátky, Varšavu, Montevideo. Parodie na western v loutkovém filmu představil Jiří Trnka ve snímku *Árie prémie*. Svou genialitou spojil humor s emocemi, které loutkám, stejně jako ve zpracování *Starých pověstí českých*, každý věří, a natočil film, který předchází kult westernu.

V šedesátých letech, konkrétně roku 1965, ohromil diváky poslední Trnkův film *Ruka*. Poté co byl film v době normalizace několik let zakázán, byl roku 1984 oceněn Americkou filmovou akademií jako pátý nejlepší film všech dob. Příběh umělce, který je neustále nucen tvořit to, co mu ruka přikazuje, si každý může vyložit po svém. Ať už jako kritiku kapitalismu na straně Československa, nebo jako upozornění západních zemí na hrozbu komunismu. Reakce Jana Wericha zněla: „Trnka se nadechl a plivl mocným tohoto světa do ksichtu.“

Roku 1967 byl Jiří Trnka jmenován profesorem VŠUP, avšak dva roky nato zemřel.<sup>16</sup> Přestože se dožil pouhých sedmapadesáti let, zanechal po sobě neuvěřitelně pestré dílo, které posunulo veškeré umělecké hranice a které je dodnes nesmírně inspirativní a nedostižné.

### **2.3 Vlasta Pospíšilová a Aurel Klimt**

Vlasta Pospíšilová je další osobností, která má k loutkovému filmu velmi blízko. Především k těm, s nimiž se pojí i jméno Jiřího Trnky. Narodila se 18. 2. 1935 v bývalém Československu. Vystudovala Vyšší školu uměleckoprůmyslovou v Praze a v roce 1956 se stala asistentkou animátora ve Studiu loutkového filmu v Praze.

---

<sup>15</sup> HOLEŠOVSKÝ, F. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, s. 390.

<sup>16</sup> *Idnes*. [online] Dostupné z: <[http://kultura.idnes.cz/video-jiri-trnka-vzbourenec-proti-disneymu-se-narodil-pred-100-lety-1cw-/filmvideo.aspx?c=A120224\\_095045\\_filmvideo\\_ob](http://kultura.idnes.cz/video-jiri-trnka-vzbourenec-proti-disneymu-se-narodil-pred-100-lety-1cw-/filmvideo.aspx?c=A120224_095045_filmvideo_ob)>. Citováno dne [2012-03-03].

Při práci na filmu *Kybernetická babička* pracovala jako samostatná animátorka společně s Jiřím Trnkou. Dnes je jednou z nejuznávanějších českých animátorek, nejen doma, ale i ve světě. Za své filmy si vysloužila mnoho ocenění. Výborné porozumění dětskému světu předvedla v seriálu s literární předlohou Karafiátových Broučků. Na trilogii *Fimfárům* se podílela pohádkami *Lakomá Barka* (1987), *Až opadá listí z dubu* (1991), *Tři sestry a jeden prsten* (2006) a nakonec *O kloboučku s pérkem sojčím* (2011).<sup>17</sup>

„Příběh se odehrává v 60. letech, tedy v době mého mládí, kdy jsem se věnovala mnoha svým zájmům. Chodila jsem do kina na filmy "nové vlny", do divadel, na koncerty, sportovala jsem a hrála v loutkovém divadle. Mladí režiséři dnes rádi točí filmy z 60. let, já jsem tu dobu prožila a těší mě, že se objeví v náznaku i v mém filmu... Pro mě je *Klobouček s pérkem sojčím* pohádka o stáří a nostalgií spojenou se vzpomínkami na ztracené mládí. Ne každému se podaří vrátit se na chvíli do mládí jako našemu králi. Ale je to také o skromném Honzovi, který jediný chápe svého otce a chce mu pomoci. Zvítězí nad svými fanfaronskými bratry a splní královi jeho velké přání.“<sup>18</sup>

Aurel Klimt se narodil 6. srpna 1972 v Žilině v bývalém Československu. Po absolvování pražského gymnázia pak díky různorodosti svých zájmů typu fotografování, psaní povídek, vymýšlení her, tvorby plastických objektů, pokračoval ve studiu na Katedře animované tvorby Akademie múzických umění v Praze. Během svého studia prošel třemi zásadními fázemi animace. Tou nejdůležitější byla tvorba loutkové animace pod vedením Břetislava Pojara, jenž byl blízkým spolupracovníkem Jiřího Trnky v souvislosti s tvorbou loutkového filmu.<sup>19</sup> Věnuje se hlavně takzvané stop - motion nebo také stop - frame animaci, kdy je animátor nucen vést objekt a vytvářet práci vlastníma rukama bez použití programu s pohybovou fází. Na současné moderní

<sup>17</sup> *Československá filmová databáze*. [online] Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/3960-vlasta-pospisilova/>. Citováno dne [2012-01-19].

<sup>18</sup> VANDASOVÁ, A. *Fimfárům*. [online] Dostupné z: [http://www.ceskatelevize.cz/specialy/fimfarum/index\\_cz.html](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/fimfarum/index_cz.html). Citováno dne [2012-02-18].

<sup>19</sup> *Filmová databáze*. [online] Dostupné z: <http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/39345-aurel-klimt.html>. Citováno dne [2012-03-16].



technologii oceňuje především její další možnosti zpracování natočených záběrů a to z důvodu možnosti okamžité korekce, což urychluje výsledek práce.<sup>20</sup>

Sám se hlásí k tradicím české loutkové tvorby. Spolupracuje s bývalým týmem Studia loutkového filmu Jiřího Trnky. Ve svých filmech zastupuje většinu důležitých rolí, jako scénář, režii, střih i animaci. Jeho práce je však úzce spjatá s prací výtvarníků, které si sám pečlivě vybírá. Přestože se sám v loutkovém filmu velmi angažuje a snaží se jej propagovat prostřednictvím reklam a festivalů, přiznává, že tvorba loutkového filmu je v České republice nedocenená.<sup>21</sup>

---

<sup>20</sup> *Youtube*. [online] Dostupné z: <<http://www.youtube.com/watch?v=vjR87Exg9OA>>. Citováno dne [2012-01-25].

<sup>21</sup> *Česká televize*. [online] Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10087246516-fimfarum-2/20555211507/chat/381-jan-balej-vlasta-pospisilova/>>. Citováno dne [2012-01-18].

### 3 INSPIRACE

Inspirací mi byli především níže uvedení umělci. Jedná se převážně o ilustrátory, malíře a grafiky českého moderního umění, které je mi velmi blízké. Zejména období mezi rokem 1890 a 1938 považuji za jedno z nejvýznamnějších období v dějinách české kultury.<sup>22</sup>

Jak jsem již uvedla v úvodu, nejvíce mne ovlivnily práce Jiřího Trnky, o němž píše ve druhé kapitole své bakalářské práce. Ráda bych také zmínila, že literatura, která mne provedla dílem českých ilustrátorů s důrazem na charakteristické prvky jejich tvorby, byla především z rukou Františka Holešovského. S jeho názory se velmi ráda identifikuji a jeho odborný výklad mi pomohl lépe porozumět problematice, která mne během tvůrčí práce v praktické části mé bakalářské práce provázela.

#### 3.1 České moderní umění

Vymezením pojmu české moderní umění bych ráda objasnila, co do této etapy subjektivně řadím a co mne nejvíce inspiruje.

„České výtvarné umění mezi rokem 1890 a 1938 představuje jedno z nejvýznamnějších období v dějinách české kultury. Jestliže pro ni bylo více než tisíciletí charakteristické poslání utvářet a udržovat kontinuitu lidského světa uprostřed událostí místa, které po staletí žilo v nejistotě změn a zápasů, pak toto období představuje dobu, v níž výtvarné umění českých zemí nacházelo v konceptech moderních tvůrčích tendencí a směrů možnosti zužitkování místních zkušeností a předpokladů ve prospěch autentické tvorby, která se významně podílela na uchování a rozvoji zejména těch tvůrčích možností a hodnot, které do moderní civilizace přecházely ze starší evropské kultury.“<sup>23</sup>

<sup>22</sup> HOROVÁ, A., ADLEROVÁ, A., LAHODA, V. *Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938 (IV/1)*, s.13.

<sup>23</sup> HOROVÁ, A., ADLEROVÁ, A., LAHODA, V. *Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938 (IV/1)*, s.13.

Základním prvkem, který reprezentuje možnosti a podoby výtvarného umění v českých zemích v tomto období, je prolínání dvou typů civilizací. Díky tomuto jevu se utvářely nové směry a tendence, reprezentující dodnes české novodobé umění. Dále pak zaměření na užitou grafiku, knihy, bibliofilii a časopisy je pro toto období charakteristické. „Žádné jiné období v dějinách české moderní kultury nekladlo najednou na krásnou knihu a umělecký časopis takový důraz a nevkládalo do významu jejich podoby tolik očekávání jako období přelomu 19. a 20. Století.“<sup>24</sup> Za počátky moderního umění tedy považují celé množství výtvarných směrů od počátku secese a symbolismu až po zcela nově vznikající díla dnešní doby.

### 3.1.1 Alfred Kubin (1877 - 1959)

„Malý člověk velké umění dělat nedokáže“. Tato věta z úst jednoho z nejlepších spisovatelů, pedagogů a kunsthistoriků Františka Holešovského vychvalovala umělecké kvality rakouského ilustrátora, narozeného v českých Litoměřicích dne 10. 4. 1877.<sup>25</sup>

Alfred Kubin je pro mne paralelou pro snovou atmosféru ovšem v tom nejnegativnějším slova smyslu. Jeho práce jsou uchvacující, jeho uchopení tajemna a mystiky je ojedinělé, pramenící snad ze smutného osudu umělcovy rodiny a dále pak jeho nekontrolovatelné oddanosti droze cannabis, díky níž dokázal kočirovat svou kreativitu a vymanit se alespoň částečně z nočních můr, které jej večer co večer děsily. Tento ilustrátor, kreslíř a spisovatel přišel během svého dětství o matku, která se živila jako pianistka. Několik let po této tragédii se pokusil o demonstrativní sebevraždu v blízkosti jejího hrobu. Od té doby byl pronásledován neustálými stavy úzkosti, které ho musely velmi vyčerpávat, přičteme – li k tomu tíseň z právě probíhající války. Nicméně díky nim je v jeho díle ta největší dávka expresionismu a emocí, které by mne kdy mohly ovlivnit. Právě expresionismus byl pro Kubinův projev naprosto klíčový. Směr, díky kterému mohl vyjádřit své duševní pocity.<sup>26</sup> Především jeho kniha *Země snivců*,

<sup>24</sup> HOROVÁ, A., ADLEROVÁ, A., LAHODA, V. *Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938 (IV/1)*, s. 84.

<sup>25</sup> HOLEŠOVSKÝ, F. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, s. 7.

<sup>26</sup> GLENN, M. *Artmuseum*. [online] Dostupné z: <[http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art\\_id=534](http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=534)>. Citováno dne [2012-03-12].

která mu podle jeho slov pomohla zbavit se nepříjemných nutkavých myšlenek za pomoci psaní.<sup>27</sup>

Za povšimnutí stojí i výběr literatury, kterou se Kubin rozhodl ilustrovat. Od Edgara Alana Poea až po Hanse Christiana Andersena. Andersenovy pohádky ilustroval i Jiří Trnka, jenž za svou práci následně právě jeho cenu získal. Přestože stylem jsou tito dva umělci naprosto rozliční, tematika a osobité pojetí ilustrací je spojuje. To, co je v Trnkových ilustracích proporcčně postaveno na loutkách, které jsou charakterizovány nemnoha výraznými rysy, je v případě Kubina založeno na protáhlých postavách s naprosto dokonalou kresbou, zachycující i ty nejmenší detaily. To je právě jeden z důvodů, proč jsou mi Kubinovy mystické ilustrace plné dějství, nacházející se mezi realitou a snem, velmi blízké. Anebo, ještě přesněji, ono symbolické pojetí a zároveň mnohoznačnost zobrazovaného.

### **3.1.2 Vojtěch Preissig (1873 - 1944)**

Vojtěch Preissig pro mne představuje symbol originality a vlastenectví. Narodil se 31. 7. 1873 v teplickém okresu. Vystudoval pražskou Uměleckoprůmyslovou školu. Po dokončení studií dekorativní architektury, vedených Friedrichem Ohmannem, se vydal do Paříže pro získání jedinečné zkušenosti spolupráce s Alfonsem Muchou. Poté se v ateliérech E. Delaunea a A. Schmida věnoval studiu moderních grafických technik, které ho provázely po celý jeho život. Preissigovo nové pojetí grafiky bylo utvářeno postupy, které uplatňovaly specifika vizuální kvality věcí, např. pryskyřice, textur, písku, lepenky a rostlin.

Po návratu z Paříže roku 1903 založil periodikum Česká grafika (1904). Pro českou a mezinárodní distribuci svého díla si vytvořil portfolio, ve kterém shromáždil své grafické práce.

Na výstavě uspořádané v Topičově salonu roku 1907 sklídila Preissigova díla

---

<sup>27</sup> Kosmas. [online] Dostupné z: <<http://www.kosmas.cz/knihy/140666/zeme-snivcu/>>. Citováno dne [2012-04-09].

velký úspěch. Avšak v následujících letech se dostala jeho jedinečná tvorba do pozadí a jeho místo zaujala nová generace avantgardních umělců (1905 – 1910). S tímto trendem se tedy začala měnit i Preissigova tvorba. Namísto symbolismu a jedinečnosti jeho dosavadních prací přišla věcnost a důraz byl kladen na širší společenskou sdílnost. Po roce 1907 vystřídal jednoduchý čárkový lept dosavadní práci s barvou a barevnou plochou. Svůj objekt zájmu obrátil ke knižní grafice. Mezi základní reprezentativní dílo 20. století a Preissigovy nové tvorby patří první knižní vydání Bezručových Slezských písní. Ovšem nejen finančně náročné výtvarné řešení ale i osobité zpracování, které vedlo až ke konfliktu se spolkem bibliofilů i s širší uměleckou veřejností, donutily Preissiga k emigraci do Spojených států roku 1910. V Americe mohl konečně využít možností dovolujících myslet a tvořit v kontextu nové univerzality. Na základě těchto možností se Preissig v Americe opět vrátil k předmětnému zobrazování světa rostlin, materiálů a především analýze stromů, která provázela celé jeho dílo. V těchto letech dospívá k novému výtvarnému řešení, a to k abstraktním kolážím, které ho spojují se studiem japonského umění tím, že v nich uplatňuje různé druhy materiálů, jako jsou stébla trávy, pásy nebo papírové konfety.

Mezi důležité činnosti, kterým se Preissig v Americe věnoval, bych zařadila také typografické práce.<sup>28</sup> Preissigova antikva je jedním z prvních pokusů o vytvoření českého moderního písma.<sup>29</sup> Vzhledem k jeho protirakouským a protinacistickým postojům vnímal vytvoření tohoto písma jako vlastenecký počin, kdy se pokusil díky typografii vystihnout povahu a charakter českého národa a vyzdvihnout jedinečnost českého jazyka. Nádherná stylizace písma velmi kvalitně koresponduje s jeho tvorbou. Důraz je kladen na linii, která je ovšem naprosto jedinečná a nekopírovatelná. Přestože má písmo svým způsobem secesní nádech, působí samostatně naprosto odvážně a originálně.

<sup>28</sup> HOROVÁ, A., ADLEROVÁ, A., LAHODA, V. *Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938 (IV/1)*, s. 68 – 71.

<sup>29</sup> *Artbohemia*. [online] Dostupné z: < [http://www.artbohemia.cz/scripts/zivotopis.php?id\\_author=131&jmeno=Vojt%C4%9Bch%20Preissig](http://www.artbohemia.cz/scripts/zivotopis.php?id_author=131&jmeno=Vojt%C4%9Bch%20Preissig)>. Citováno dne [2012-04-06].

Vojtěch Preissig je právem považován za vlastence, který po celý svůj život propagoval pomocí své výtvarné činnosti vznik samostatného československého státu. V Americe se společně s tamními vlastenci podílel na náboru Čechů žijících v zahraničí do československých legií. Vytvořil cyklus plakátů, které odkazují k vlastenectví, vytrvalosti a soudružnosti, návrhy známek a státních vlajek. Když se za okupace během druhé světové války podílel na ilegální činnosti, výtvarné zpracování obálek časopisu *V boj* se mu stalo osudným. Společně s jeho dcerou spisovatelkou Irenou Bernáškovou byli zatčeni a roku 1944 umírá Preissig v koncentračním táboře Dachau.<sup>30</sup>

Nejinspirativnějším prvkem jeho tvorby je pro mne kresebná linie, na niž je ve většině jeho děl kladen důraz. A to právě pro jeho obdiv k Alfonsi Muchovi a celé secesi, jejíž princip je založen nikoli na malbě a vysokém umění, ale na dekorativnosti a umění užitém. Za zmínku také stojí jeho osobité pojetí ilustrace *Karafiátových Broučků*, které je jistým pojítkem mezi Preissigem a Trnkou, avšak jejich zpracování je naprosto odlišné.

### 3.1.3 František Tichý (1896 - 1961)

V tvorbě Františka Tichého, narozeného 24. března 1896 v Praze, mne nejvíce zaujaly jeho kombinace geometricky přesných linií spolu s otevřeným prostorem plochy. Linie už nehraje roli sjednocující, ale naopak se otevírá prostoru a nechává se jím doplňovat. Celou tvorbu Františka Tichého tedy provází převážně kontrast světla a stínů, vytvářejíc tzv. barokně dramaturgizující scénu, která umocňuje pohled na jím zobrazované motivy z cirkusového prostředí. Originalita tohoto umělce spočívá v dovednosti proměnit výjev z běžného života v poetické a umělecky hodnotné dílo.<sup>31</sup>

František Tichý vyrůstal v rodině dělníka, kde umění nebylo nikterak propagováno, či podporováno. Školu opustil předčasně z důvodu svého chování, a začal se učit litografickému řemeslu.

<sup>30</sup> *Idnes*. [online] Dostupné z: <[http://kultura.idnes.cz/pro-republiku-aneb-odbojny-vlastenec-vojtech-preissig-p11-vytvarneum.aspx?c=A080913\\_1046571\\_vytvarneum\\_kot](http://kultura.idnes.cz/pro-republiku-aneb-odbojny-vlastenec-vojtech-preissig-p11-vytvarneum.aspx?c=A080913_1046571_vytvarneum_kot)>. Citováno dne [2012-02-25].

<sup>31</sup> TETIVA, V. *Česká kresba 20. století*.

Po několika letech se rozhodl složit přijímací zkoušky na Akademii výtvarných umění v Praze. Rozčarování, které přišlo po necelých dvou letech, ho dovedlo k rozhodnutí školu opustit. Největším problémem byla pro něj detailní akademická kresba a ztotožnění se s pravidly, která mu někdo diktoval. Otevřel si vlastní ateliér, avšak porozumění jeho obrazům, které byly tvořeny dlouhými tahy štětce, se nedočkal. Roku 1920 se na posmrtné výstavě Bohumila Kubišty seznámil s principy geometrické tvorby, které poté sám uplatňuje.

Na počátku dvacátých let se situace v jeho tvorbě nikterak nelepšila, a tak se živil i pomocí recitace v různých kabaretech atp. Až když v polovině dvacátých let začal působit jako knižní grafik v nakladatelství Melantrich, vrací se Tichý k soustavné práci a motivem jeho děl se stává cirkusové prostředí (Mávající clowni 1926, Hlava clowna 1927). Po nevydařené cestě do Brazílie se usídlil společně se svou manželkou na okraji Paříže a po roce života zde začal pravidelně posílat do Prahy své práce, které pak daly základ výstavě konané Uměleckou besedou v Praze. Toto, tzv. Pařížské období, lze považovat za vrchol Tichého tvorby, a to i díky vlivu Odilona Redona a Georggese Seurata. František Tichý rozvíjí humanismus a představuje složitosti lidského bytí na zdánlivě odlehlém životě v cirkuse.

Po návratu z Francie se Tichý dostal díky výstavě poslaných obrazů do povědomí české společnosti jako uznávaný výtvarník.

Během druhé světové války se Tichého pozornost obrátila k výjevům s náboženskou tematikou. Jedná se samozřejmě o reakci na nacistický režim, stejně tak i jeho ztvárnění klaunů, kteří se tomuto režimu vysmívají. Důležité jsou pro toho období i jeho ilustrační počiny. Především jeho pojetí malířské ilustrace Dona Quijota je naprosto ojedinělé. Tichý v něm vytváří spíše jeho symbolické obrazy než ilustrace. Mezi další jeho knižní ilustrace patří například Robinson Crusoe Daniela Defoea, Stevensonův Poklad na ostrově nebo Coleridgeova Balada o starém námořníku.

Po skončení války roku 1945 byl Tichému nabídnut profesorský post na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Zde působil celých šest let, během nichž vznikala díla lidí z jeho okolí, tehdy vytvořil také své nejlepší jevištní realizace v Národním

divadle, kde působil po boku Saši Machova. „František Tichý byl mimořádným zjevem v českém výtvarném umění, a mimořádný je proto i jeho přínos ilustraci dětské knihy. Tichého ilustrace se i přes výjimečnost výrazu těšily obecné oblibě a staly se příkladem pro mladé umělce.“<sup>32</sup>

### 3.1.4 Oldřich Kulháněk (1940)

Posledním ze zástupců českého moderního umění, kteří mne v mé tvorbě nějakým způsobem inspirují nebo mi jsou blízcí, avšak jediným současníkem, je Oldřich Kulháněk. S tvorbou Oldřicha Kulhánka, narozeného v Praze dne 26. února 1940, se setkává většina z nás každý den. Tento český ilustrátor, grafik, malíř a pedagog je vynikajícím kreslířem. V běžném životě se s jeho prací můžeme setkat v podobě grafického zpracování českých bankovek.

V roce 1958 začal studovat na Vysoké škole uměleckoprůmyslové pod vedením profesora Karla Svolinského. Roku 1971 byl zatčen a následně do roku 1972 pronásledován StB. Ve vykonstruovaném procesu agentů Státní bezpečnosti byl obviněn, že svými grafickými listy z let 1968 – 1971 urážel představitele komunistických zemí. Přestože byly jeho práce „odsouzeny“ ke spálení, nejspíš byly rozkradeny.

Sedmdesátá léta byla pro Oldřicha Kulhánka ve znamení totálního zákazu vystavování, zákazu vydávání v rámci jakéhokoli nakladatelství a publicistické činnosti. Po celou komunistickou éru udržoval kontakt s umělci, díky nimž měl povědomí o umělecké činnosti v Evropě. Až v roce 1990, rok po pádu komunismu, vycestoval několikrát do USA, kde se zúčastnil jak workshopů, tak zde působil jako odborný vedoucí různých seminářů.<sup>33</sup>

<sup>32</sup> *Creativo*. [online] Dostupné z: <<http://creativoas.cz/frantisek-tichy.php>>. Citováno dne [2012-03-16].

<sup>33</sup> *Oldřich Kulháněk*. [online] Dostupné z: <<http://www.oldrichkulhanek.cz/index.php?section=zivotopis&lang=cz>>. Citováno dne [2012-04-08].



Co se jeho současné tvorby týče, je znám především, jak jsem již výše uvedla, grafickým zpracováním českých bankovek a také poštovních známek.

Mne osobně oslovuje Kulhánkova naprosto dokonalá a detailní kresba, která se místy vyznačuje až grafickým charakterem. Celá jeho tvorba je charakterizována spojením prvků skutečna a fantazie. Hlavní dějovou linií kresby pak tvoří spojení konkávních a konvexních ploch. „Živnou půdou kreseb O. Kulhánka je jeho bytostné zaujetí životními procesy, všemi formami jejich odrazu, realitou snu, vzpomínek, fantazie. Styl práce je i ovlivňován umělcovým životním entuziasmem a temperamentem, jež cítíme v dynamické formě projevu, v pojetí expanzivního prostoru ve všech tajemných dramatech, se kterými se v jeho díle setkáváme.“<sup>34</sup>

---

<sup>34</sup> TETIVA, V. *Česká kresba 20. století*.

## 4 POPIS A VÝVOJ MÉ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ve čtvrté kapitole se věnuji detailnějšímu popisu mé bakalářské práce. Popisuji zde provedení jednotlivých ilustrací, grafických úprav a v neposlední řadě také zvolených barev a typu písma.

### 4.1 Zvolené téma

Tím úplně prvotním impulzem, který mne vedl ke zvolení výše uvedeného tématu mé bakalářské práce, bylo setkání s komiksovou podobou knihy Malý princ v podání mladého francouzského ilustrátora Joanna Sfara. A to především proto, že jsem si nedokázala představit jinou ilustraci toho modrookého blond'atého chlapce v modro-růžovém plášti. Komiksová kniha mne ohromila a já už tehdy tušila, že bych to chtěla sama zkusit. Když jsem si tedy vybrala téma pro svou bakalářskou práci - moderní pojetí ilustrace již zažitě knihy, vyvstalo mi téměř okamžitě Werichovo Fimfárum. Mám pocit, že ty dvě knížky jsou si velmi podobné. Mnohoznačností. Anebo možná jen pro mne. Obě jsem je četla několikrát. Jako malé dítě i jako dospělá.

### 4.2 Technika zpracování

Co se týká technického zpracování ilustrací, je hlavní záměr demonstrováný na maketě obalu knihy. Inspirace všem známou skládací hrou je zřejmá. Už od prvopočátku tvorby jsem byla ovlivněna úžasnými Trnkovými grafikami. Přestože jsem ke své práci používala černý fix a bílý papír a konečné změny jsem upravovala v naskenované verzi pomocí grafických editorů (především Adobe Illustratoru a Adobe Photoshopu), snažila jsem se všechny ilustrace vést grafickou cestou. Kombinace bílé a černé mne provázela od začátku do konce tvorby této bakalářské práce. Jasně viditelná je zde i snaha o zachycení linie a typu kresby. Snažila jsem se vyhnout dotváření umělé černé či bílé barvy pomocí grafického programu, pokud to nebylo nutné. Odstín černé barvy jsem pouze v některých případech ztmavila za pomoci lihového fixu nebo nabídky programu Adobe Photoshop - funkce Úrovně.

Všechny ilustrace včetně obalu knihy, předsádky i titulní strany jsem kreslila ručně. A dále v naskenované verzi upravila pomocí výše zmíněného postupu.

Dalším pojátkem s Trnkovými ilustracemi je v mém případě snaha o co nejjednodušší zachycení detailů tak, aby bylo možno ilustrace vést i přes klasický grafický tisk. Což byl úplně prvotní plán, který byl však z důvodu kvanta ilustrací a omezeného přístupu k tiskařskému lisu, hned v úvodní fázi zavržen.

#### 4.2.1 Obal knihy

Na obalu knížky je demonstrován typ skládací hry, která je zrealizována na čtyřech k sobě přilepených kartonových deskách. A to z důvodu posouvání jednotlivých částí hry až k dosažení původního obrázku, aniž by se jakkoliv uvolnily a následně vypadávaly. Jako motiv je použita ilustrace stínového divadla hraného pomocí rukou. To proto, že vystihuje podstatu této knihy. Její dvojznačnost. Stejně tak písmo, které je použito skrz zrcadlově obrácený motiv. Ilustrace na obalu knihy je stejného formátu jako ilustrace k pohádkám. Liší se pouze v umístění na formát A4. Jelikož se jedná o obal knihy, je ilustrace umístěna, tak, že ji z pravé, levé i spodní strany ohraničuje okraj 2,5 cm. Na rozdíl od Trnkova pojetí nezastupuje žádnou z pohádek. Aby obal knihy nepůsobil příliš formálně, rozhodla jsem se namísto původního zpracování v černé barvě, ponechat kresebný charakter knihy a tak i odlehčit formálnost původního zpracování. Pomocí černého fixu jsem tedy vybarvila A4 formát papíru a v naskenované podobě použila jako podklad obalu knihy. Tento podklad pak dobře koresponduje s vybranou ilustrací.

Hřbet knihy je pak ve stejném provedení. Na formátu 16cm, kopírujícím velikost jedné ze stran čtverce ilustrace, je umístěn název knihy a jméno jejího autora.

Zadní strana knihy je pouze bílá. Je to opět o zachování určitého jednotného vizuálního stylu kombinací bílé, černé a červené.

## 4.2.2 Předsádka knihy

Na předsádce je zobrazen Jan Werich v různých, pro něho typických pohledech. Nicméně jedná se pouze o zdroj inspirace a zachycení několika charakteristických prvků. Nejedná se o přesný portrét autora. Rozmístění 4x4 portréty odkazuje na formu zpracování ilustrací. Předsádku jsem nakreslila černým fixem na bílý podklad. Jednalo se o 4 kresby formátů cca 12 x 12 cm. Za pomoci programu Adobe Photoshop jsem vytvořila předsádku zmenšením jednotlivých ilustrací. Jejich umístění jsem zvolila záměrně nepravidelně se opakující. Tato kombinace, kdy se jednotlivé „portréty“ neopakují podle předem očekávaných logických a matematických pravidel, mne zaujala nejvíce, jelikož se nejedná o postup předvídatelný. Opět jsem se držela kombinace černé a bílé barvy.

## 4.2.3 Titulní strana

Na titulní straně jsem se rozhodla uvést název knihy, jméno autora a ilustrátora knihy. Písmo jsem zvolila stejné jako na obalu knihy a to font OCR A Extended. Aby však titulní strana nepůsobila stroze a formálně, rozhodla jsem se ji doplnit ilustrací. Ta zobrazuje veselého dědečka, který se některými rysy opět podobá samotnému Werichovi. Jeho postoj připomíná tvarem písmeno F jako Fimfárum. Umístění textu s ilustrací je obrácené k tomu, které zobrazuje ilustrace. Pravý okraj knihy jsem zachovala 2 cm, zatímco horní je tentokrát 2,5 cm.

## 4.2.4 Autorské ilustrace

Formát knihy jsem zvolila velikosti A4 čili 21cm x 29,7cm. Samotné ilustrace jsou pak čtvercového formátu 16cm x 16cm umístěné na A4 tak, aby ze strany hřebu knihy vznikl okraj 3cm a z vnější strany knihy pak okraj 2cm. Držela jsem se myšlenky na dětskou hru a každou z ilustrací rozdělila pomocí grafického programu Adobe Photoshop na 4 čtverce o velikosti 8cm x 8cm. Nejprve jsem měla v plánu variantu, kdy jsem pomocí rozřezání ilustrace sestavila ilustraci jinou, avšak po konzultaci jsme se s vedoucím mé práce dohodli, že finální varianta bude určitě čitelnější a více

podněcující. Jednotlivé čtverce jsem poskládala podle principu skládky a pro výplň prázdného čtverce, simulujícího chybějící část hry, zvolila červenou barvu. Tu jsem použila i v samotném obalu knihy a při číslování jednotlivých stran s ilustracemi, jako grafický prvek, který knihu propojuje a činí ji celistvou. Stránky, které budou obsahovat pouze text, jsem označila šedou záložkou. Čtenář pak lépe vyhledá, co potřebuje, jelikož i u zavřené knihy může díky odlišné barvě záložky rozpoznat, na které straně je ilustrace a na které je pouze text.

Jelikož je obecná charakteristika všech ilustrací velmi podobná, ráda bych podrobněji rozebrala pouze čtyři, které jsem umístila do textu.

První z nich je ilustrace pohádky Paleček, kde jsem se rozhodla rozdělit formát na dvě stejně velké části. Proto, že jsem už při tvorbě ilustrací počítala s následným rozřezáním a přemístěním jednotlivých okének, snažila jsem se, aby jejich vizuální kvalita a grafický charakter fungovaly jak v celistvé ilustraci, tak v té rozřezané. Inspirací pro námět ilustrace mi byla část, která vypráví o tom, jak se Paleček schoval pod hřib, jenže Jizva po něm chňapl jako žába po mouše. V ilustraci je velmi důležité, aby neodkrývala pointu příběhu, proto jsem se snažila vystihnout momenty, které by někdy ani nestály za povšimnutí.

Druhá ilustrace zasazená v textu patří k pohádce František Nebojsa. Na této ilustraci jsem se rozhodla zobrazit pro děti lehce strašidelnou scénu, kdy se František učí bát v hospodě, kde ze stropu padají různé části těl umrlců. Řez končetin jsem si nejprve nastudovala v lékařských materiálech a poté zpracovala ilustrativně schématicky. Tato ilustrace se mi kreslila velmi dobře, jelikož se jedná o realistickou kresbu částí lidského těla.

Třetí ilustrace reprezentuje Pohádku o zasloužilém vrabci. Do této ilustrace a několika dalších jsem zakomponovala i text, který s jistou nadsázkou upřesňuje význam zobrazovaného. Na ilustraci je zobrazeno maso, které vrabec sehnal hladovému psu. Tento námět mne zaujal právě díky grafickým možnostem zpracování struktury masa.

Poslední z ilustrací zakomponovaných v textu představuje pohádku Královna Koloběžka první. Opět jsem se zobrazením ilustrace snažila o zachycení nadsázky. V této pohádce nebylo lehké najít charakteristickou část, kterou by již přede mnou neilustroval Jiří Trnka. Nakonec jsem se rozhodla, že zvolenou ilustraci umístím až ke konci pohádky, jelikož lehce naznačuje pointu příběhu. Zobrazuje krále zabaleného do koberce, kterého si královna Koloběžka záhy odveze domů. Ilustraci jsem doplnila černým pozadím, které jsem sjednotila černým permanentním fixem, aby linie kresby černého pozadí nestrhávala pozornost od vyobrazené ilustrace. Tuto metodu jsem využila i některých z dalších ilustrací.

### 4.3 Zvolené barvy

Jak už jsem upřesnila výše, na základě inspirace především grafikou a ilustrací s dominantní linkou, jsme se rozhodla knihu zpracovat v černobílém provedení. Původně jsem si některé z prvních ilustrací zkusila dobarvit v Adobe Photoshopu, abych si mohla ověřit, že moje teorie černobílého zpracování je tou nejideálnější. Opravdu se pak při rozbití obrázku na čtyři části a jeho přeskládání ukázala být černobílá varianta tou podle mne nejlépe vypadající. Červenou barvu jsem zvolila po přečtení knihy *The complete color harmony*, která pro mne byla velmi inspirativní. Díky vzorníku barev, používaných v praxi grafických designérů, pracujících s programem Adobe Photoshop, jsem zvolila červenou jako doplňující barvu černobílého provedení knihy.

#### 4.3.1 Červená barva

Červená je barva odpovídající nejnižším frekvencím, které oko dokáže vnímat. Červená barva patří mezi základní barvy barevného spektra, je to barva monochromatického světla o vlnové délce zhruba 700 nm. Světlo s ještě nižší frekvencí již lidský zrak nedokáže vnímat, jedná se o tzv. infračervené záření. Červená barva patří mezi základní barvy při aditivním míchání, jejím doplňkem je azurová.<sup>35</sup>

---

<sup>35</sup> *Wikipedie*. [online] Dostupné z: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cerven%C3%A1\\_barva](http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cerven%C3%A1_barva)>. Citováno dne [2012-01-20].

Z psychologického a vzdělávacího hlediska jsem si červenou barvu vybrala pro její schopnost upoutávat pozornost, což je podle mne v černobílém provedení ilustrace knihy pro děti nutné. Právě využití červené barvy v odvětvích grafického designu je založeno na jejím psychologickém významu. Silný vliv na náš autonomní nervový systém podporuje aktivitu nervového systému, čímž nás podněcuje k určitému výkonu.<sup>36</sup>

## 4.4 Písmo

Volba písma pro mne byla výzvou. Velmi jsem se na tento úkol těšila i přes to, že v této oblasti nemám velké zkušenosti. Proto jsem se rozhodla až na základě přečtení doporučené literatury, týkající se sazby knihy a volby písma v grafické praxi. Významnou roli sehrál v tomto výběru také časopis *FONT* s typografickou tematikou, který mi byl inspiračním zdrojem.

### 4.4.1 Book antiqua

Pro sazbu textu knihy jsem se rozhodla zvolit písmo serifového typu. Podle určitých typografických pravidel je tento druh písma vhodný pro větší množství textu díky čitelnosti, kterou působí díky příčnému zakončení některých z tvarů. (wikipedie) Římské písmo, které je založeno na tazích Italské renesance, působí velmi jemně a svým popíráním geometrických prvků dává celkovému dojmu z textu osobitý charakter. Velmi dobře působí i kerning písma, čili jeho vyrovnávání v rámci lepší přehlednosti a čitelnosti textu.<sup>37</sup>

### 4.4.2 OCR A Extended

Pro grafické zpracování obalu a titulní strany knihy jsem použila font typu OCR A Extended. Jelikož se nejedná o větší množství textu, nebylo nutné použít písmo serifové neboli patkové. Font typu OCR A byl vytvořen v roce 1968 v Americe tak, aby jej mohl rozpoznat jak dřívější typ počítače, tak lidský zrak. Písmo je jedinečné svými

---

<sup>36</sup> SUTTON, T., WHELAN, B. M. Charlotte & Peter. *Complete Color Harmony*, s. 156 – 157.

<sup>37</sup> *Nicholas Shanks* [online] Dostupné z: <<http://web.nickshanks.com/typography/font-descriptions>>. Citováno dne [2012 04 06].

tvary. Je inspirované geometrickými tvary a navazuje na dynamické antikvy. Dnes je využíváno převážně pro svou unikátnost a retro vzhled. Některé společnosti, specializující se na trezory a různé bezpečnostní skřínky, tento font využívají dodnes. Je také možné jej vidět na některých formulářích staršího data.<sup>38</sup>

Co se týče názvu knihy FIMFÁRUM, zahrnuje v sobě dvě F a dvě M. Ucelenost tohoto slova mi dovolila držet se mnou předem dané symboliky knihy a to její dvojnáčnosti. Za pomoci programu Adobe Illustrator jsem dané slovo otočila o 180° a změnila barvu jednoho z písmen na červenou, která je, jak jsem výše popsala, určitým spojovacím prvkem knihy.

---

<sup>38</sup> *Wikipedie*. [online] Dostupné z: [http://en.wikipedia.org/wiki/OCR\\_A\\_Extended#OCR-A\\_Extended](http://en.wikipedia.org/wiki/OCR_A_Extended#OCR-A_Extended) . Citováno dne [2012-03-23].



## 5 ZÁVĚR

V praktické části mé bakalářské práce na téma Fimfárum – soubor ilustrací, jsem zpracovala kompletní soubor ilustrací k devatenácti pohádkám, dále pak titulní stranu, předsádku a obal knihy, jehož princip představuji na přiložené maketě. Zasazením čtyř ilustrací do textu demonstřuji grafické zpracování knihy a sazbu textu. Výsledné zpracování prezentuji pomocí šesti černých kartonů formátu B1 z důvodu větší přehlednosti mé práce a praktické formy jejího představení. Cíle, které jsem si vytýčila, jsem splnila. Pojetí ilustrací je moderně zpracované a upravené pomocí grafických programů Adobe Photoshop a Adobe Illustrator. Dalším cílem, kterého jsem chtěla dosáhnout, bylo zakomponovat osobnost Jana Wericha do bakalářské práce i jinou formou, než pouze jako autora knihy. To jsem zrealizovala na předsádce i titulní straně knihy. Ve většině ilustrací pak i pomocí textu uvnitř samotných ilustrací. V teoretické části mé bakalářské práce jsem popsala nejen průběh práce a techniku zpracování, ale i její schopnost didakticky působit na čtenáře, což považuji za další ze splněných cílů bakalářské práce. Dále jsem obecně charakterizovala tvorbu pro mne inspirativních umělců a v neposlední řadě se také věnovala autorům, kteří již zadané téma zpracovávali. Závěrem mé bakalářské práce bych chtěla podotknout, že její tvorba byla velmi ovlivněna oblibou díla Jiřího Trnky. Vybrala jsem si tedy pouze pro mne důležité prvky z jeho tvorby a ty aplikovala do svých ilustrací. Teoretickou i praktickou část mé bakalářské práce bych uzavřela krátkým sloupkem Jiřího Trnky, který je krásným pojátkem mezi všemi rovinami knihy Fimfárum.

### *Obrana dobrých konců*

*„Publikum má rádo dobré konce v literatuře, filmu a divadle. Je to obliba zcela přirozená a odpovídá smyslu života nás všech. Všechna naše trápení, starosti, konflikty jsou náhody a neorganizované příhody, které jsou nám nepříjemné nebo nebezpečné, a my bojujeme, přemáháme je a snažíme se je obrátit ve svůj prospěch, to je smysl života. A bojujeme proto, abychom vyhráli a ne naopak. Proto je přirozená lidská touha, aby příběh, který je předváděn, skončil dobře. Když se to někdy nepovede, a není to časté, je*

*to smutné a nikdo není rád. A když už se to stane, každý chce vědět, proč to bylo, kde byla chyba; náhodné neštěstí nebo něco takového nepřichází v úvahu.*<sup>39</sup>

Jiří Trnka

---

<sup>39</sup> CHVOJKOVÁ, H. *Jiří Trnka*, s. 129.

## 6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Tištěné zdroje

- BREGANTOVÁ, P., ŠVÁCHA, R., PLATOVSKÁ, M. *Dějiny českého výtvarného umění 1939/1958 (V)*. Praha : Academia, 2005. ISBN 80-200-1390-3.
- CESNAKOVÁ – MICHALCOVÁ, Milena. *Slavné osobnosti divadla*. Praha : Brána, 1983. ISBN 80-7243-202-8.
- HLUŠIČKA, Jiří. *Současná světová grafika/deset brněnských bienále*. Praha : Odeon, 1986.
- HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*. Praha : Albatros, 1989.
- HOLEŠOVSKÝ, František. *Glosy k vývoji české ilustraci pro děti*. Praha : Albatros, 1982.
- HOROVÁ, A., ADLEROVÁ, A., LAHODA, V. *Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938 (IV/2)*. Praha : Academia, 1998. ISBN 80-200-0623-0.
- CHVOJKOVÁ, Helena. *Jiří Trnka*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1990. ISBN 8070880090.
- JUST, V., SCHONBERG, M., SUCHÝ, J., SUCHÝ, O., TAUSSIG, P. *Jiří Voskovec a Jan Werich v divadle, ve filmu, v soukromí*. Praha : Brána, 2001. ISBN 80-7243-110-2.
- LAMAČ, Miroslav. *Jan Zrzavý*. Praha : Odeon, 1980.
- MENCLOVÁ, V., VANĚK, V. *Slovník českých spisovatelů*. Praha : Libri, 2005. ISBN 80-7277-179-5.
- SOCHROVÁ, Marie. *Český jazyk a literatura*. Havlíčkův Brod : Fragment, 2007. ISBN 978-80-253-0468-6.
- SUTTON, T., WHELAN, B. M. Charlotte & Peter. *Complete Color Harmony*. Beverly : Rockport Publishers, 2004. ISBN-13: 978-1-59253-031-1, ISBN-10: 1-59253-031-1.
- TETIVA, Vladimír. *Česká kresba 20. Století ze sbírek Alšovy jihočeské galerie*. Hluboká nad Vltavou : Alšova jihočeská galerie, 1984.
- WERICH, Jan. *Fimfárum*. Praha : Albatros, 1997. ISBN 80-00-00555-7.
- ZRZAVÝ, Josef. *Anatomie pro výtvarníky*. Praha : Avicenum, 1977.

## Elektronické zdroje

*Artbohemia*. [online] Dostupné z:

<[http://www.artbohemia.cz/scripts/zivotopis.php?id\\_author=131&jmeno=Vojt%C4%9Bch%20Preissig](http://www.artbohemia.cz/scripts/zivotopis.php?id_author=131&jmeno=Vojt%C4%9Bch%20Preissig)>. Citováno dne [2012-04-06].

*Creativo*. [online] Dostupné z: <<http://creativoas.cz/frantisek-tichy.php>>. Citováno dne [2012-03-16].

*Česká televize*. [online] Dostupné z:

<<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10087246516-fimfarum-2/20555211507/chat/381-jan-balej-vlasta-pospisilova/>>. Citováno dne [2012-01-18].

*Československá filmová databáze*. [online] Dostupné z:

<<http://www.csfdb.cz/tvurce/3960-vlasta-pospisilova/>>. Citováno dne [2012-01-19].

*Filmová databáze*. [online] Dostupné z:

<<http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/39345-aurel-klimt.html>>. Citováno dne [2012-03-16].

GLENN, M. *Artmuseum*. [online] Dostupné z:

<[http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art\\_id=534](http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=534)>. Citováno dne [2012-03-12].

*Idnes*. [online] Dostupné z:

<[http://kultura.idnes.cz/video-jiri-trnka-vzbuorenec-proti-disneymu-se-narodil-pred-100-lety-1cw-/filmvideo.aspx?c=A120224\\_095045\\_filmvideo\\_ob](http://kultura.idnes.cz/video-jiri-trnka-vzbuorenec-proti-disneymu-se-narodil-pred-100-lety-1cw-/filmvideo.aspx?c=A120224_095045_filmvideo_ob)>. Citováno dne [2012-03-03].

*Idnes*. [online] Dostupné z:

<[http://kultura.idnes.cz/pro-republiku-aneb-odbojny-vlastenec-vojtech-preissig-p11-/vytvarneum.aspx?c=A080913\\_1046571\\_vytvarneum\\_kot](http://kultura.idnes.cz/pro-republiku-aneb-odbojny-vlastenec-vojtech-preissig-p11-/vytvarneum.aspx?c=A080913_1046571_vytvarneum_kot)>. Citováno dne [2012-02-25].

*Kosmas*. [online] Dostupné z:

<<http://www.kosmas.cz/knihy/140666/zeme-snivcu/>>. Citováno dne [2012-04-09].

*Nicholas Shanks* [online] Dostupné z:

<<http://web.nickshanks.com/typography/font-descriptions>>. Citováno dne [2012 04 06].

*Oldřich Kulháněk*. [online] Dostupné z:

<<http://www.oldrichkulhanek.cz/index.php?section=zivotopis&lang=cz>>. Citováno dne [2012-04-08].

VANDASOVÁ, Alena. *Fimfárum*. [online] Dostupné z:

<<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/fimfarum/press.html>>. Citováno dne [2012-03-20].

VANDASOVÁ, Alena. *Fimfárum*. [online] Dostupné z:

<[http://www.ceskatelevize.cz/specialy/fimfarum/index\\_cz.html](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/fimfarum/index_cz.html)>. Citováno dne [2012-02-18].

*Wikipedie*. [online] Dostupné z:

<[http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cerven%C3%A1\\_barva](http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cerven%C3%A1_barva)>. Citováno dne [2012-01-20].

*Wikipedie*. [online] Dostupné z:

<[http://en.wikipedia.org/wiki/OCR\\_A\\_Extended#OCR-A\\_Extended](http://en.wikipedia.org/wiki/OCR_A_Extended#OCR-A_Extended)>. Citováno dne [2012-03-23].

*Youtube*. [online] Dostupné z: <<http://www.youtube.com/watch?v=vjR87Exg9OA>>. Citováno dne [2012-01-25].

## 7 RESUMÉ

In the practical part of my bachelor's thesis with theme Fimfarum - cycles of illustrations I have realized 19 illustrations, where each of them is characteristic for one concrete story. Furthermore I have realized the title page, art solution of the pastedown and graphic design of diptych in which I present the principle of the illustrations by the maquette. The red color is additional element which united Corporate Design. Red is the color of stimulating the central nervous system, which cause the activity for composing the illustrations. I have incorporated 4 of my illustration into the text with the graphic editors – Adobe Photoshop and Adobe Illustrator.

In the illustrations there is incorporated the personality of Jan Werich. But this element is not a priori visible. The whole book is understood ambiguously and with hyperbole of Jan Werich. Format of all illustrations is 16x16cm and they are presented with 6 black B1 cardboards (70.7cm X 100cm).

In the theoretical part of my bachelor's thesis I have described my workflow. Processing of illustrations, choosing of fonts and Corporate design. The important part of this theoretical part is the chapter, where I have clarified the didactic aim of this thesis.

Then I have described the source of inspiration and I have dealt with the characteristic of that authors who have worked in this art theme before. In the theoretical part of my bachelor's thesis is the chapter in which are included the artists who represent the Czech modern art, which is very inspirational to for me.

By my bachelor's thesis I have realized the different – modern conception of Fimfárum. All the time, Jiří Trnka and his amazing illustrations were my example and my inspiration.

## 8 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

### Obrazová příloha ke kapitole 3 - Inspirace



Obrázek č. 1

Alfred Kubin

*Hodina narození*

Zdroj: *Virtually*. [online] Dostupné z: <<http://virtually.cz/journal/?q=node/4514>>.

Citováno dne [2012-04-06].

Czech Modernist



Vojtech Preissig



0123456789

[éâîöñçœyæ]

< & # ? % \* £ @ >

The Original  
*with true Italics,* **PREISSIG**  
 Text & Bold styles comes from Czechoslovakia.  
 :Designed and digitized in Prague:

ABDFKLMQRSTZadefghjkprsstyz&123456

ABDFKLMQRSTZadefghjkprsstyz&123456

ABDFKLMQRSTZadefghjkprsstyz&123456

ABDFKLMQRSTZadefghjkprsstyz&123456

Obrázek č. 2

Vojtěch Preissig

*Preissigova antikva*

Zdroj: TYDLITÁTOVÁ, V. *Eblog*. [online] Dostupné z:

<<http://vera-tydlitova.eblog.cz/vojtech-preissig-umelec-a-vlastenec-ma-narozeny>>. Citováno dne [2012-04-06].





Obrázek č. 3

Vojtěch Preissig

*Za demokracii!*

Zdroj: *Artmagazin*. [online] Dostupné z:

<<http://www.artmagazin.eu/historie-inspiruje/images:-210.vojtech-preissig-pro-republiku.htm>>. Citováno dne [2012-04-06].



Obrázek č. 4

František Tichý

*Krasojezdyně*

Zdroj: *Idnes*. [online] Dostupné z:

<[http://kultura.idnes.cz/foto.aspx?r=vytvarneum&c=A110914\\_092149\\_vytvarneum\\_ob](http://kultura.idnes.cz/foto.aspx?r=vytvarneum&c=A110914_092149_vytvarneum_ob)>. Citováno dne [2012-04-06].



Obrázek č. 5

Oldřich Kulháněk

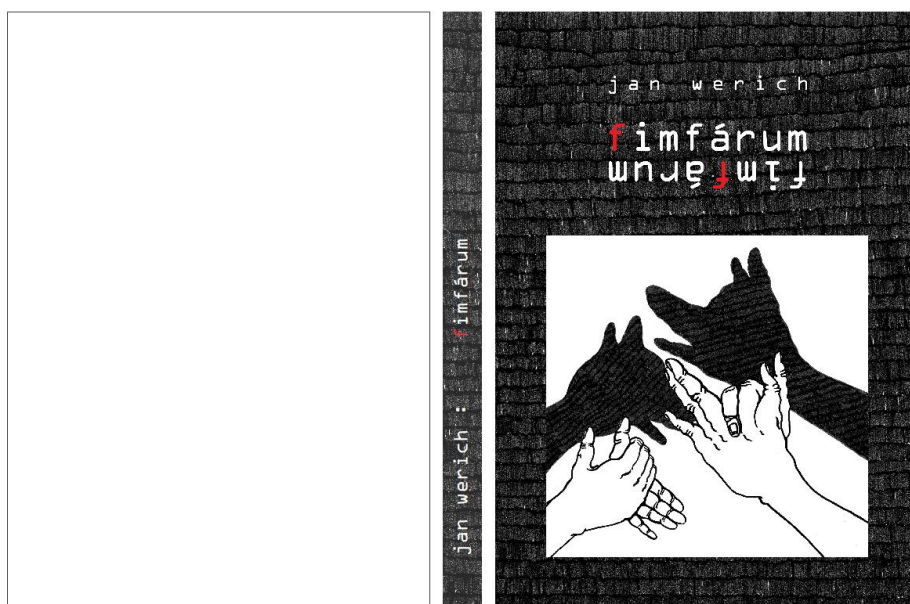
*Tvrký business*

Zdroj: [online] Dostupné z:

<<http://www.oldrichkulhanek.cz/index.php?section=galerie&lang=cz>>.

Citováno dne [2012-06-04].

## Obrazová příloha ke kapitole 4 - popis tvorby bakalářské práce



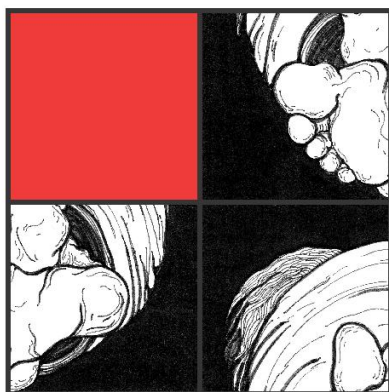
Obrázek č. 6  
*Obal knihy Fimfárur*



Obrázek č. 7  
*Předsádka knihy Fimfárur*

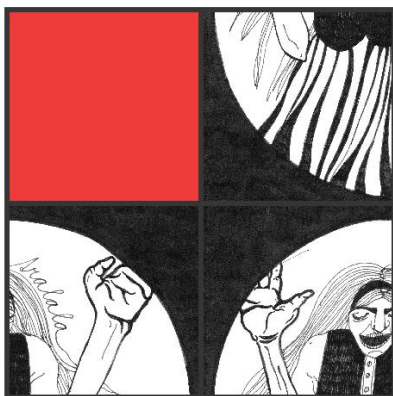


Obrázek č. 8  
*Titulní strana knihy Fimfárum*



Obrázek č. 9  
*Ilustrace – Královna koloběžka první*

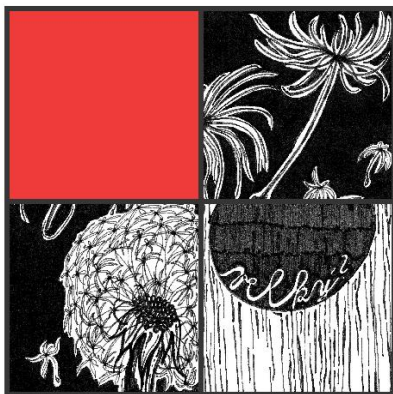




Obrázek č. 10  
*Ilustrace – Fimfárum*

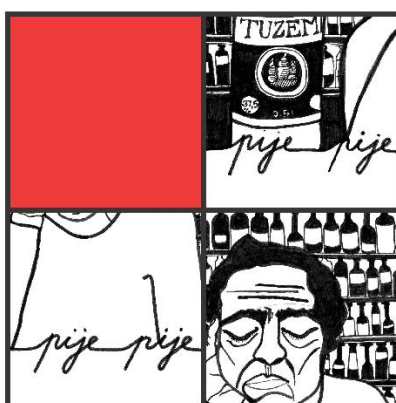


Obrázek č. 11  
*Ilustrace – O rybáři a jeho ženě*



Obrázek č. 12

*Ilustrace - Jak na Šumavě obři vyhnuli*



Obrázek č. 13

*Ilustrace – Až opadá listí z dubu*



Obrázek č. 14

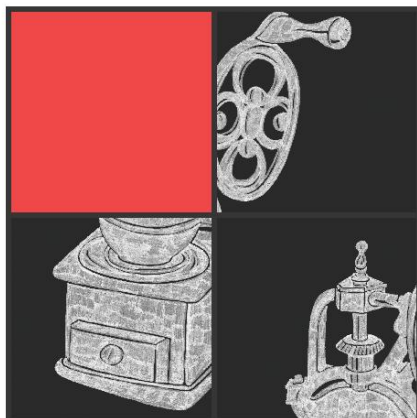
*Ilustrace – Lakomá Barka*



Obrázek č. 15

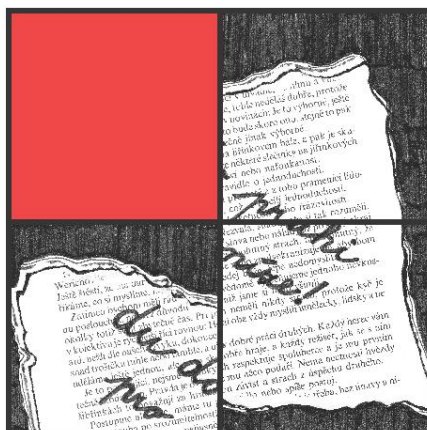
*Ilustrace – Líná pohádka*





Obrázek č. 16

*Ilustrace – Moře, strýčku, proč je slané?*



Obrázek č. 17

*Ilustrace – Splněný sen*

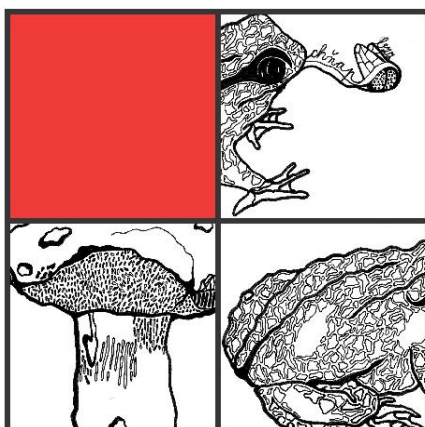
97



Obrázek č. 18

*Ilustrace – Tři sestry a jeden prsten*

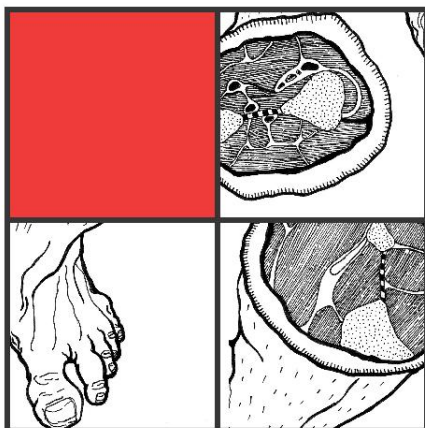
99



Obrázek č. 19

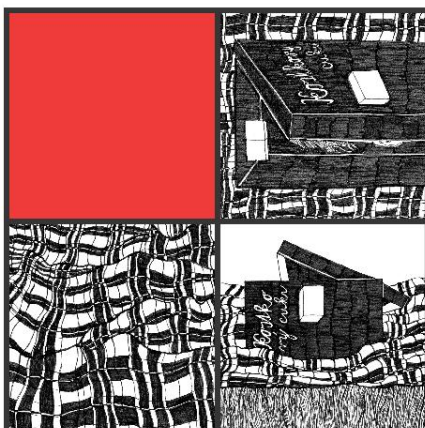
*Ilustrace – Paleček*

113



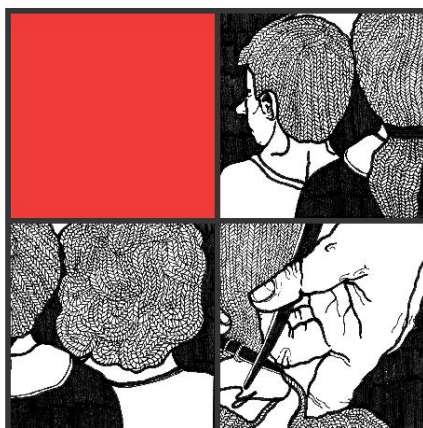
Obrázek č. 20  
*Ilustrace – František Nebojsa*

121



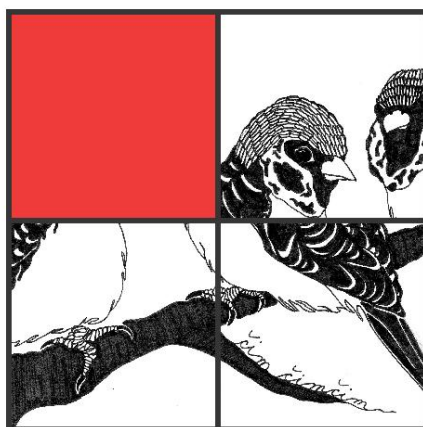
Obrázek č. 21  
*Ilustrace – Král měl tři syny*

131

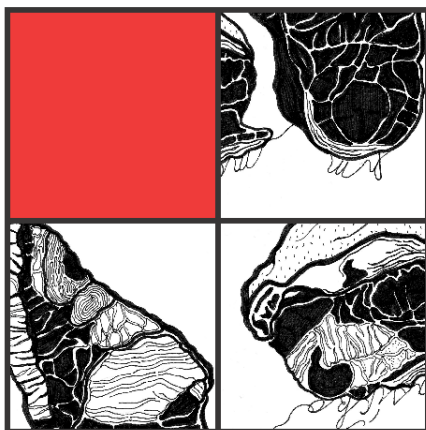


Obrázek č. 22  
*Ilustrace – Tři veteráni*

135

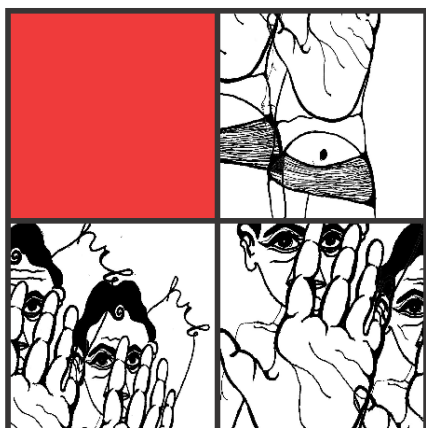


Obrázek č. 23  
*Ilustrace – Psí starosti*



Obrázek č. 24

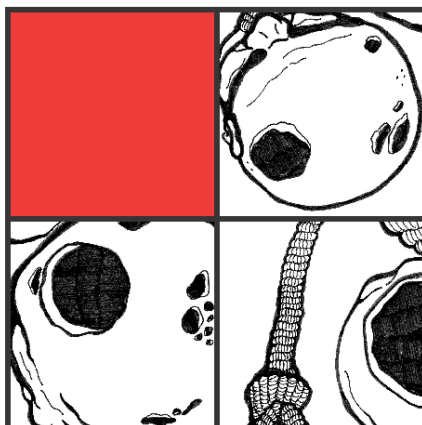
*Ilustrace – Pohádka o zasloužilém vrabci*



Obrázek č. 25

*Ilustrace - O třech hrbáčích z Damašku*

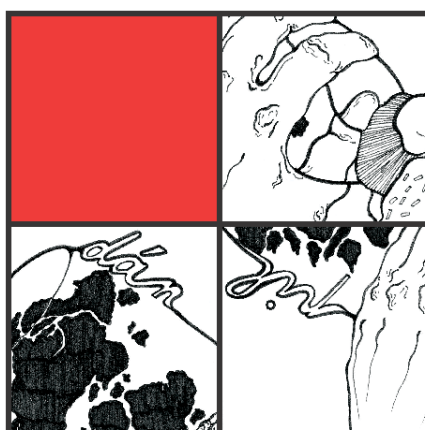
179



Obrázek č. 26

*Ilustrace - Rozum & štěstí*

191



Obrázek č. 27

*Ilustrace – Chlap, děd, vnuk, pes a hrob*

## Paleček

V celém kraji bylo všeobecně známo, že ševcovic, z té chaloupky u dvou osik, nemají žádné děti a že je to velice hněte. Zkušené lidé jim radili, kdejaká bába kořenářka jim všelijaké čaje vařila, farář se modlil, cestářův švagr, co se dal k námořníkům, poslal švecové amulet na krk až z Šangri-la, a ono nic. Až jedna cikánka poradila paní švecové, aby si koupila za čtyři krejčary hrnek s uchem a hubičkou a aby do něho třikrát dýchla.

Švecová si od toho moc neslibovala. Byla tudíž velmi překvapena, když se jí narodil kluk.

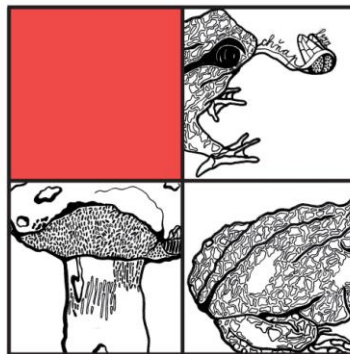
Tedy říkám kluk, ale spíš klučina. Klouček: po pravdě řečeno kloučiček. Nebyl totiž o nic větší než normální palec. Spíš menší. Jako paleček.

A to jméno mu zůstalo.

Paleček, jak byl malý, tak byl čilý.

Myslílo mu to náramně, a netrvalo dlouho, mluvil znamenitěji než řidičí učitel. Jednou povídá mamince, že prý by dopravil za tatínkem na pole oběd.

„Ani bys to neunesl, Palečku.“



Obrázek č. 28

*Ilustrace v textu č. 1*

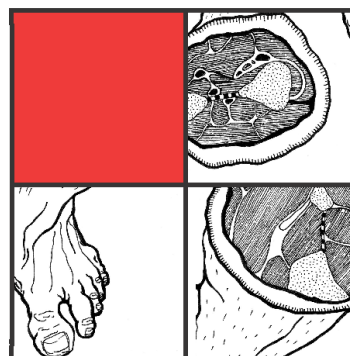
To mu bylo už pět let a za rok měl chodit do školy. Lidi si na to zvykli, regenschori mohl říkat, že to přece říkal, že to není samo sebou, a vše plynulo svou cestou, až jednou na zámku byl ples a Huťásek tam hrál. Protože neměl nikoho, kdo by hlídal synka, vzal ho s sebou na zámek a dal ho do kuchyně. Sám šel hrát pánům do tance.

Když bylo po banketu a ples byl v plném proudu, služebnictvo v kuchyni zasedlo k večeři. Seděli se kolem stolu, malého Františka posadili do čela, tak ze žertu, a nalili polévku.

Kluk vzal lžici, usrkl a zamračil se. Pak usrkl podruhé, plácí dlaní do stolu a pravil: „Krucinálřagot, ta polívka stojí za starou bačkoru!“

Chvilinku bylo hrobové ticho. Pak ale všichni najednou vstávali a do hluku porážených židlí křičeli jeden přes druhého: „Malej Huťásek mluví! František promluvil. Franta mluví! Co říkal, já to přeslechl!“ Zkrátka každý podle své povahy a svého postavení.

Když se trochu uklidnili, pan správce si vzal slovo



Obrázek č. 29

*Ilustrace v textu č. 2*

164

Vrátili se do lesa, ale moc si toho nenapovídali, protože na fouska přišlo spaní. Znáte to, po jídle přichází únava. Vrabec mu radil, aby chvíli vydržel, že ví o pěkném zákoutí, ale kdepak! Fousek se složil rovnou v úvoze, tam, co zrovna stál, ve vyježděné koleji, a usnul jako dudek. Vrabec ho chtěl probudit: „Tady nemůžete zůstat, dejte na mě!“ Nic platno, fousek spal, spal a spal.

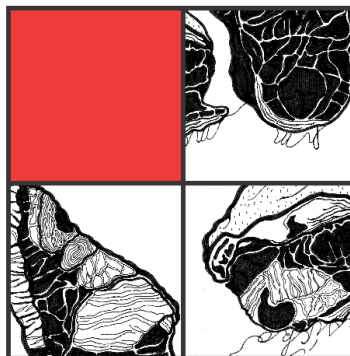
Vrabec si sedl na větvičku a čekal. Vlastně hlídal.

Za nějakou dobu slyšel zřetelně, že z dálky něco hlučí. A blíží se to! A čím to bylo blíž, tím určitěji vrabec poznával hluk traktoru, diesláku. Za chvíli pojedje kolem. Honem sletěl z větve fouskovi k uchu a křičel.

„Hej, vstávejte, vstávejte, jede traktor!“ Fousek chrápal spanile.

„Traktor, povídám, přejede vás! Huš, huš!“

Vrabčák nemá hlas jako krkavec, nehledě na to, že ani krkavec by nic nezmohl proti hlubokému spánku fouskovi. Vrabčák tedy honem letěl naproti traktoru, dokud byl ještě čas. Zastihl ho pod mýrným svahem, jak zadýchaně



Obrázek č. 30

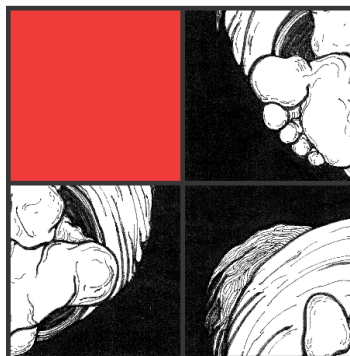
*Ilustrace v textu č.3*

165

„To je proti koňskému rozumu!“ zvolal a praštil kloboukem o zem a Zdenička mu musela dát za pravdu. Protože však chtěla být věrna slibu, že se kráľi do vlády plést nebude, nemohla nic dělat.

Dala však koňatovi radu. Navedla ho, aby s lukem a šípem chodil po kráľovské zahradě a díval se k nebi do korun stromů. Až potká krále, aby mu řekl, že hledá, kde si kapři postavili hnízdo. Aby řekl, že mu ulétli z rybníka a že se bojí, že snesou všechny jikry v hnízdě. Kdyby se mu král smál, aby řekl, že od té doby, co se valachům roděj hříbata, kapři hnízděj na stromech. Pak ho ještě poprosila, aby neprozradil, že mu to ona poradila, a přenechala ho osudu.

Koň se choval přesně podle její rady. Chodil po parku, luk k výstřelu připravený, a zíral do větví. Jak předpověděla, potkal krále, který se ho ptal, co tam pohledává. Koňář povídá, že číhá na kapry, co mu ulétli z rybníka. Král se na něho rozkřikl: „Jsi blázen? Od které doby kapři snášej jikry na stromech?“



Obrázek č. 31

*Ilustrace v textu č. 4*